

W KRAINIE SANACYJNYCH ABSURDOW

PODRÓŻ PIERWSZA

W KRAINIE SANACYJNYCH ABSURDOW

PODRÓŻ PIERWSZA

**SŁAWOMIR
SUCHODOLSKI**

Warszawa 2018

Copyright © by Sławomir Suchodolski
Copyright to this edition © by Wydawnictwo Prohibita

ISBN:
978-83-65546-42-5

Redakcja i korekta:
Anna Olechno

Projekt okładki:
Maciej Harabasz

Wydawca:
Wydawnictwo PROHIBITA
Paweł Toboła-Pertkiewicz

 www.prohibita.pl

 wydawnictwo@prohibita.pl

 Tel: 22 424 37 36

 www.facebook.com/WydawnictwoProhibita

 www.twitter.com/Multibookpl

Sprzedaż książki w Internecie:

multibook.pl

KSIEGARNIA INNA NIŻ WSZYSTKIE

„Hej, tam w Warszawie jest pan minister
siwy i taki miły,
przez okno rzuca spojrzenia bystre,
bo chce, by dla ciebie były
zimą soplek, śniegi i lody:
wszystkie zimowe wygody.

Jeżeli tedy sanki usłyszysz
i dzwonki ich tajemnicze,
wiedz: to minister w skupionej ciszy
nacisnął taki guziczek,
że sanki dzwonią i gwiazdki lśnią
nad miastem i nad wsią”.

Konstanty Ildefons Gałczyński
(fragment wiersza *Zima z wypisów szkolnych* z 1936 roku)

Wstęp, czyli... „nie chcem, ale muszem”

Właśnie postawiłem ostatnią kropkę w ostatnim, szesnastym rozdziale. Odczuwam radość, ale jednocześnie i zmęczenie. Nie ma co ukrywać – pisanie książek to nie tylko pasjonująca przygoda intelektualna; to również wyczerpujące zajęcie. Moja radość coraz bardziej blednie, przygasa, a zmęczenie zaczyna ciążyć młyńskim kamieniem, gdy uświadamiam sobie, że przecież trzeba jeszcze napisać wstęp. A ja... nie lubię pisać wstępów; nie lubię, i już! Pewnie dlatego zaczynam kombinować, jakby tu się „wymiksować” od tej „przyjemności” i już w duchu układam sobie listę argumentów „na nie”: „Stary, a kto dziś czyta wstępy?! Ludzi, którzy biorą w księgarni książkę do ręki przyciąga tytuł, «krzykliwa» okładka i nazwisko autora. Następnie potencjalni czytelnicy sprawdzają cenę, wertują książkę w poszukiwaniu ilustracji przykuwających wzrok, wodzą palcem po spisie treści, lecz, na miły Bóg, nie czytają wstępów!”. Zaraz potem nachodzą mnie wątpliwości: „Przecież wstępu nie trzeba czytać w księgarni. Można spokojnie zapoznać się z jego treścią w zaciszu domowym. W tego typu publikacjach, jak *W sanacyjnej krainie absurdów*, wstęp jest potrzebny. A czy go ktoś będzie czytał, czy nie... – to już nie problem autora”.

Kończąc z hamletyzowaniem, podejmuję ostateczną decyzję („Pi-szę wstęp!”) i coraz bardziej przekonuję się do mądrości zawartej w... jednym z wąsizmów: „Nie chcem, ale muszem”. „No więc cóż z tego” – strofuję siebie w myślach – „że postawiłeś ostatnią kropkę w ostatnim, szesnastym rozdziale, skoro nie zrobiłeś jeszcze czegoś, co starożytni Rzymianie określali jako: *Ultimam manum imponere*”. W dosłownym tłumaczeniu ów zwrot znaczył: „Przyłożyć ostatnią rękę”. Wobec tego „nie chcem, ale muszem przyłożyć rękę po raz ostatni”, czyli muszę wprowadzić do mojego dzieła – przed wypuszczeniem go w świat – ostatek poprawki: coś trzeba wyciąć, coś poprawić, a **coś dopisać**. Czuję rozpierającą mnie dumę, ponieważ dokonałem twórczej syntezy: udało mi się połączyć wodę (wąsizm) z ogniem (rzymską sentencją).

* * *

Co skłoniło mnie do tego, by po raz trzeci w ciągu ostatnich trzech lat zaostrzyć pióro, a w zasadzie dokładniej rzecz ujmując – odkurzyć klawiaturę laptopa? Sądzę, że niebagatelną rolę odegrało tu życzliwe zainteresowanie *Czarną księgą sanacji* (PROHIBITA, 2017 r.) zarówno ze strony publicystów (np. Stanisława Michalkiewicza, Jana Pińskiego), jak i – co było dla mnie kompletnym zaskoczeniem, gdyż książka nie miała charakteru publikacji popularnonaukowej czy naukowej – świata nauki (np. opinia dra Wojciecha J. Muszyńskiego, redaktora naczelnego czasopisma „Glaukopis”). Oczywiście takie opinie są wyjątkiem, ponieważ większość naszych publicystów, koryfeuszy, luminarzy bierze udział w nieustającym, permanentnym festiwalu (szczególnie przybiera-

jącym na sile właśnie teraz, w setną rocznicę odzyskania niepodległości) piana hymnów pochwalnych na cześć sanacji. Jedni robią to, ponieważ faktycznie wierzą w zalety sanacyjnych rządów. Drudzy zaś – a pewnie tych jest więcej – wychwalają i będą wychwalać Piłsudskiego i sanację w obawie przed utratą stanowisk, uczelnianych synekur, redaktorskich stołków, rządowych dotacji czy unijnych grantów na badania. I jedni i drudzy są impregnowani na fakty, na prawdę; i jedni i drudzy będą pisać te swoje hymny pochwalne – o „rozwoju motoryzacji w latach 30.”, o „dynamicznym rozwoju gospodarki za sanacji”, o „genialnym Piłsudskim” – aż do zachrypnięcia. W efekcie zalewa „nam Polskę nowy potop, nie szwedzki wprawdzie, lecz rodzimy, frazesu, szablonu, gołostowia, słowolejstwa, banału, glajchszaltungu myślowego. Leje się tego człowiekowi zewsząd, lepko, cuchnąco, powyżej uszu i za kołnierz. Toną nam w tym potopie sprawy wielkie, zagadnienia historycznej skali, w przełomowych naprawdę latach”. Któż napisał te słowa? Kto miał odwagę? Może to któryś z naszych odważnych „niezależnych publicystów” czy historyków żyjących na państwowym garnuszku? A skąd! Autorem tych słów był znakomity przedwojenny publicysta, Ksawery Pruszyński (*Zagończyk publicystyki polskiej* „Ilustrowany Kurier Codzienny”, nr 7 z 7 stycznia 1939 r.). Napisał je jeszcze w trakcie trwania karnawału mocarstwowej Polski, na osiem miesięcy przed jej upadkiem...

Kiedy powiedziałem jednej znajomej jaki tytuł będzie nosiła moja nowa książka, usłyszałem w odpowiedzi: „O, to świetnie, bo będzie można się pośmiać z jakichś biurokratycznych absurdów”. Muszę przyznać, że skrzywiłem się w tym momencie, i to z dwóch powodów. Po pierwsze dlatego, że absurdy niekoniecznie muszą być śmieszne, choć faktycznie na ogół kojarzą się z czymś, co może wywołać uśmiech na twarzy – przynajmniej uśmiech niedowierzania.

Spis treści:

Wstęp, czyli... „nie chcem, ale muszem”

7

Rozdział I.

„Ma się wrażenie,
że z Polski wypuszczają za kaucją”,
czyli kłopoty z otrzymaniem paszportu

13

Rozdział II.

Zakazane *Targowisko próżności*,
zapełniały gobelin oraz książki naukowe za jaja i bekony,
czyli urzędy celne i służby graniczne w akcji

45

Rozdział III.

Koniec podróży dookoła świata,
czyli jak urzędnicy i funkcjonariusze
sanacyjnego państwa witali bohaterów

63

Rozdział IV.

„Okoliczności wskazujące na ześrodkowanie stosunków
osobistych i gospodarczych”,
czyli obowiązek meldunkowy w teorii i praktyce

73

Rozdział V.

„Radosna twórczość” braci
Jędrzejewiczów, czyli sanacyjna
„pieriekowka dusz” dzieci i młodzieży

93

Rozdział VI.

Sami swoi, czyli afera podręcznikowa

119

Rozdział VII.

„Nadczłowiek” i „kamień węgielny Polski”,
czyli kult Józefa Piłsudskiego w Wojsku Polskim w latach 1935-1939

131

Rozdział VIII.

„Nie pisać nic o wczorajszym pobycie pani premierowej
w Teatrze Polskim!”, czyli sanacyjne nożyce
cenzorskie tną aż miło

153

Rozdział IX.

„Komendant uznał mnie za godnego
wynoszenia góvien po Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej!!”,
czyli (nie)kontrolowany ekshibicjonizm generała Składkowskiego

191

Rozdział X.

„Nieestetyczny krzyż”, „Zburzyć te domy!” oraz „pan Popiołek
na hulaj-siekierze”, czyli problemy z „estetyzacją” Polski

209

Rozdział XI.

Order Odrodzenia Polski pierwszej klasy
„za czytanie gazet i picie herbaty z konfiturami”
oraz „ordienonosczy ugarniowani medalami”,
czyli sanacja nadaje odznaczenia

229

Rozdział XII.

„Bagaż zwykły” i „koszta opakowania zwłok Stanisława Augusta”,
czyli wołczyńska tragifarsa
w trzech odsłonach z dodatkiem konkluzji

255

Rozdział XIII.

Ksawerego Pruszyńskiego podróże po Polsce,
czyli jak inspektor w Krakowie pouczał Hiszpanów,
tudzież pięć lekcji ekonomii politycznej

285

Rozdział XIV.

„Demokracja – demokracją,
ale ktoś tym przecież musi rządzić”,
czyli kulisy wyborów w Tupadłach

309

Rozdział XV.

Brat Wincenty contra totalträgerzy,
czyli jak chciano „stotalizować”
i „wysiudać” pustelnika

319

Rozdział XVI.

„Krakau! Bravo Krakau!”, czyli jak
sanacyjni działacze sportowi skrzywdzili Kazimierza Fiałkę

335

Bibliografia

347

Indeks nazwisk

359